

mgr Elżbieta Dąbrowska

Przekroczenie progu szkolnego

- klasa III / IV

„Nie wystarczy przekroczyć próg, trzeba iść w głąb.”

Jan Paweł II

Przejście dziecka z klasy III do IV to kolejny próg w jego życiu. Przed nimi następną szczybel edukacji. Zmiany z nim związane są nieuchronne. Dziecko musi przejść okres adaptacji do nowych warunków szkolnych, a rodzice i nauczyciele powinni im w tym pomóc. Przygotowanie do zmiany należy rozpocząć się już w III klasie. Zanim zastanowimy się, w jaki sposób można pomóc dziecku, przyjrzyjmy się jak ono przeżywa tę zmianę.

Zmiany w życiu dziecka

Dziecko w okresie kształcenia zintegrowanego miało więcej czasu na zabawę i odpoczynek. Uczeń czwartej klasy wyraźnie odczuwa, że okres bez troski dzieciństwa zaczyna się kończyć. Coraz więcej czasu musi poświęcić na naukę szkolną, ale także na zajęcia pozalekcyjne. Przyzwyczajenie się do mniej swobodnego trybu życia, jest dla niego trudne i przykre.

Dziecko przede wszystkim przeżywa „stratę” swojej Pani, która przez lata nauczania początkowego stanowiła dla niego autorytetem. Fascynacja nauczycielką była motorem jego motywacji do nauki. Dziecko spędzało ze swoją Panią wiele godzin dziennie, znało jej wymagania, wiedziało czego może się spodziewać. Miało określoną pozycję, którą osiągnęło między innymi, dzięki znajomości oczekiwań nauczycielki. Nagle jej miejsce zaczyna zastępować wiele nieznanymi osobami. Pełnią oni odmienną rolę niż poprzedni nauczyciel, mają różne wymagania, metody nauczania i egzekwowania wiedzy. Uczeń stopniowo przyzwyczajają się do sposobu bycia każdego z nich i dostosowuje do niego swoje zachowanie. Musi podjąć nowe starania, aby zdobyć dobrą pozycję u nowego nauczyciela.

Kształcenie zintegrowane zostaje zastąpione nauczaniem z podziałem na przedmioty. W związku z tym może zwiększyć się liczba niepowodzeń szkolnych. Dziecko, które do tej pory świetnie radziło sobie z nauką, zaczyna mieć problemy z niektórymi przedmiotami, czyli już nie zawsze jest „dobrym uczniem”.

Następną ważną zmianą, to sala lekcyjna. Do tej pory dziecko najczęściej miało zajęcia w jednej klasie. Znało ją jak swój dom. Teraz często będzie zmieniało sale i przyzwyczajało się do nowych pomieszczeń. Dla nas dorosłych zmiana taka wydaje się niewielka i nieistotna, ale u naszego dziecka może ona wywołać duże zaniepokojenie.

Odmienny sposób oceniania to następny szczebel w adaptacji ucznia. W nauczaniu początkowym stosowana była ocena opisowa. Nauczyciel zwracał szczególną uwagę na mocne strony dziecka. Od czwartej klasy zastąpi ją ocena z przedmiotów wyrażona stopniem. W tej nowej sytuacji dziecko może czuć się zagubione.

W czwartej klasie nauka staje się trudniejsza. Trzeba pracować więcej i szybciej. Wiele zadań wymaga od ucznia intensywnego myślenia. Ci uczniowie, którzy doskonale potrafili wykonywać polecenia, teraz kiedy muszą działać samodzielnie, już nie radzą sobie tak dobrze. Coraz więcej mają zadawanych prac domowych. Do tej pory zadania domowe polegały przede wszystkim na utrwaleniu nabytych umiejętności. Teraz niejednokrotnie wymagają one od dziecka znacznie większego wysiłku. Nauczyciele zadając lekcje do domu, czasami nie zwracają uwagi, że dziecko ma też do odrobienia prace domowe z innych przedmiotów. Niektórzy uczniowie nie nadążają z wypełnieniem wszystkich obowiązków. Tempo kształcenia jest dla nich zbyt wysokie, a nie zdążyli się jeszcze przyzwyczaić do tej zmiany i dobrze się zorganizować. Muszą teraz nauczyć się korzystania z różnych źródeł wiedzy: internetu, prasy, słowników, a nie tylko z podręcznika.

Zmiany te burzą stabilny świat dziecka. Przechodząc do następnego etapu edukacji, dziecko opuszcza znane i bezpieczne środowisko. Kończy się również okres, w którym odczuwało duże wsparcie i ochronę nauczyciela.

Przekroczenie progu szkolnego może wywołać u dziecka silne napięcia emocjonalne. Ma na to również wpływ wejście dziecka w okres gwałtownych zmian rozwojowych. Towarzyszy mu „huśtawka nastrojów”, wybuchy buntu, rodzice tracą autorytet, a rówieśnicy stają się coraz ważniejsi. Pojawia się niechęć do szkoły, dyscypliny i nauczycieli.

Okres adaptacji może przebiegać szybko i bez większego trudu. Jednak u niektórych dzieci pojawiają się niepokojące zachowania: napięcia nerwowe, wybuchy złości, zamknięcie się w sobie, przygnębienie, unikanie szkoły. Świadczyć mogą one o tym, że dziecko silnie przeżywa tę zmianę i my rodzice koniecznie musimy wtedy mu pomóc.

Rola rodziców

Przede wszystkim powinniśmy w połowie trzeciej klasy zacząć przygotowywać dziecko do zmiany. Musimy im opowiadać jak będzie wyglądała nauka w następnych klasach, jakie będą miały przedmioty, jak wygląda system oceniania. Nie wolno dziecka straszyć czwartą klasą: „Zobaczysz, jak pójdziesz do IV klasy to skończy się zabawa. Zacznie się prawdziwa szkoła i prawdziwe stopnie. Nie będzie już tak łatwo.”. Podczas rozmów z czwartoklasistą możemy liczyć, że zacznie mówić o swoich problemach i obawach. Nasza życzliwość i wyrozumiałość pomoże dziecku otworzyć się. Bądźmy uważni i cierpliwi.

Aby złagodzić ewentualne problemy związane z nauką, zwracajmy uwagę w młodszych klasach, czy nasze dziecko dobrze opanowało wiedzę i umiejętności. Uczmy je systematycznej pracy. Pomóżmy w organizacji nauki i nabyciu nowych przydatnych nawyków.

Nasz stosunek do ocen ma duży wpływ na reakcje dziecka. Doceńmy przede wszystkim jego pracę, a nie oceny. Każdy rodzic chciałby, żeby jego dziecko było bardzo dobrym uczniem, ale doskonale wiemy, że nie zawsze oceny są tego potwierdzeniem. Często nie odzwierciedlają jego umiejętności. Nie krytykujmy dziecka, nie wyśmiewajmy. Pokazujmy, że wierzymy w jego możliwości i że zawsze może liczyć na nasze wsparcie.

Wskażmy dziecku jakie korzyści niesie ze sobą przekroczenie progu szkolnego. Każdy uczeń ma „czyste konto” i od niego samego zależy dobry start. Rozszerzy swoją wiedzę, pozna nowe przedmioty. Może okazać się, że świetnie sobie radzi z konkretnym przedmiotem, co będzie źródłem przyszłych sukcesów. A poza tym, to następny krok w dorosłość, a to wiąże się również z pewnymi przywilejami.

Jeśli mimo naszych działań, nadal niepokoi nas zachowanie dziecka, udajmy się jak najszybciej do szkoły i porozmawiajmy z wychowawcą, nauczycielami, pedagogiem czy psychologiem szkolnym.

Nasze działania mogą złagodzić silne przeżycia emocjonalne związane z przejściem do klasy czwartej. Dzięki wsparciu rodziców i nauczycieli, dziecko jest w stanie łagodnie pokonać ten próg.